

AMERIKA, AMERICA

over emigranten naar de Verenigde Staten van Amerika
een serie artikelen door **Willem Keeris**

Deel XXI, Arnoldus Ebben en zijn zwager

Toen in de lente van 1848 Theodorus van den Broek met zo'n 320 emigranten naar Amerika vertrok, waren er onder hen ook mensen uit Mill. Een bevolkingsregister uit die tijd is helaas niet (meer) voorhanden zodat we hen op een andere manier op het spoor moeten komen.

Vanaf 1848 moesten de gemeenten lijsten opstellen van alle geëmigreerde personen. Deze 'staten van landverhuizers' stuurden ze naar de provincies, die ze verzamelden op staten uit de hele provincie en deze vervolgens naar de minister van Binnenlandse Zaken stuurden, waar ze nog te raadplegen zijn in het Nationaal Archief onder inventaris nummer 2.04.23.02.26.

Gelukkig heeft de gemeente Mill een kopie van de lijst over 1848 gemaakt en die is bewaard gebleven. De doopschrijving of geboorteakte van de meeste landverhuizers zijn zonder al te veel moeite te vinden, ofschoon Martinus Kempen lastig te vinden was en ook de kinderen van Johannes Elbers voor de nodige hoofdbreken gezorgd hebben. Een echt probleem was Arnoldus Ebben en over hem en zijn familie gaat deze bijdrage.

In de genoemde kopie uit 1848 uit Mill wordt hij vermeld met degenen die met hem meereizen: Arnoldus vertrekt dan met twee vrouwen, vier kinderen en twee dienstboden, dus een totaal van negen samenreizende personen. Arnoldus, zijn echtgenote Gertrudis Gerrits en hun drie kinderen zijn zonder veel problemen te vinden op de passagierslijst van de 'Libra', samen met een aantal andere emigranten uit Mill.

Op dezelfde passagierslijst staan onder het gezin Ebben vier personen die (nog) niet geïdentificeerd konden worden. Het lijkt om een vrouw te gaan met drie kinderen. Een gezin met die samenstelling is echter niet te vinden in Mill en omgeving.

Hun gegevens komen sterk overeen met Gertrudis Gerrits, de vrouw van Arnoldus Ebben, en haar drie kinderen. De conclusie die H. van Stekelenburg indertijd getrokken heeft, is dat de vrouw van Arnoldus en haar drie kinderen twee keer op de passagierslijst voorkomen en dus dubbel geteld zijn. 1)

De vraag die nu opdoemt is: wie en waar zijn de vier andere personen uit de groep

Een gedeelte van de passagierslijst van de Libra, met het gezin van Arnoldus Ebben (68-72) en de vier 'dubbel getelde' personen (73-76)

68	Arnold	Elbing	50	"
69	Getrude	do	39	female
70	Mendenlius	do	8	"
71	Cornelius	do	6	male
72	Johanna	do	3	female
73	Hendrikus	Gerritsen	8	male
74	Geertrue	do	40	female
75	Cornelis	Gerritsen	6	"
76	Johanna	do	3	"

van negen van Arnoldus Ebben. Zouden dat de passagiers 73 t/m 76 kunnen zijn?

De priester aan boord van de Libra was Adrianus Dominicus Godthardt die in zijn dagboek vermeldde dat op de dag na aankomst in Little Chute "stierf subietelijk onze oude moeder Gerrits". Er is echter geen oude moeder Gerrits op de passagierslijst te vinden.

Een van de opvarenden was Cornelis Ebben 2), de zoon van Arnoldus en Gertrudis, die onderweg zijn 6de verjaardag vierde.

Op 6 april 1898 publiceerde 'de Volksstem' in De Pere een verhaal van hem, over de gebeurtenissen in 1848. Het bericht is bijzonder interessant, want de per-

Den 24sten, 's morgens vroeg, gingen wij aan boord van eene schouw met bestemming naar Little Chute, waar wij den 26sten aankwamen en ik was een der eersten, die den voet aan wal zette. Twee dagen daarna stierf mijne grootmoeder, Antonetta Gerrits; zij was de eerste Hollandse vrouw, die te Little Chute begraven werd. Na onge-

soon die Godthardt noemde is - zo weten we nu - de oma van Cornelis, én die dus aan boord moet zijn geweest. De grootmoeder van moederskant, en dus de moeder van Gertrudis Gerrits, was de op dat moment 71-jarige Antonetta Hubers, de weduwe van Hendricus Gerrits. Haar overlijden is in Mill en omstreken nergens te vinden.

Als het schip in de buurt van Newfoundland is, bevalt Gertrudis Gerrits van een zoon die gedoopt wordt door Godthardt 3). Hij noteert in zijn dagboek dat de doopgetuigen Henricus en Maria Anna Gerrits zijn. Die staan ook niet als zodanig op de passagierslijst maar kunnen niet anders dan aan boord zijn geweest.

Een zwager van Arnoldus Ebben, een broer van zijn vrouw, was Henricus Gerrits. Van deze 'Henry' wordt door zijn nazaten met stelligheid beweerd dat hij al vanaf 1848 in Hollandtown woonde. Een bord voor zijn oude boerderij (zie volgende pagina) moet dat bewijzen.

Zeker is dat hij op 3 mei 1850 40 acres (ruim 16 hectares) land kocht, precies op de plaats van de boerderij en het al genoemde bord.

Zijn kleinzoon vertelde in 1995 in een Nederlandse documentaire dat zijn opa al in

1848 naar Hollandtown kwam. Bij elkaar genomen zijn dat voldoende aanwijzingen om aan te nemen dat deze Henry Gerrits ook aan boord van de *Libra* moet zijn geweest en een van de doopgetuigen was aan boord. Een andere Henricus Gerrits is overigens niet gevonden.

De andere doopgetuige was Maria Anna Gerrits. Gertrudis en Henricus Gerrits hadden daadwerkelijk een zus met die naam, wiens overlijden niet gevonden kon worden in Nederland. Dat lijkt wat mager om te concluderen dat zij ook aan boord was, totdat er een krantenartikel uit 1948 gevonden werd 4), waarin melding gedaan werd van Henry Gerrits die met **drie** zussen naar Hollandtown kwam.

Father Altons Gotherd came to this community, then only wilderness, in June 1848 with a boatload of Dutch settlers. Among them was Henry Gerrits, then 30 years old. Three sisters came with him, and they established one of the first farms at Hollandtown.

Onderzoek in Mill laat zien dat Henry inderdaad drie zussen had en een van hen was zoals gezegd Maria Anna Gerrits. Zij moet dus de tweede doopgetuige aan boord geweest zijn.

En omdat volgens het krantenartikel, Henry met drie zussen naar Hollandtown kwam, is de derde zus, Huberdina Gerrits, ook aan boord geweest, ofschoon van haar niets meer gevonden kon worden, ook geen overlijden in Nederland.

Nu weten we dat, ofschoon niet als zodanig vermeld op de passagierslijst, Antonetta Hubers, haar zoon Henricus (Henry) Gerrits en haar twee dochters, Maria Anna en Huberdina aan boord waren.

De derde dochter was Gertrudis, de vrouw van Arnoldus Ebben. En omdat onder het gezin Ebben de vier personen stonden die eerst niet geïdentificeerd konden worden, weten we nu dat met hen Antonetta en haar kinderen bedoeld zijn; ze staan dus wel op de lijst maar worden verkeerd vermeld, ofschoon '*Gerritsen*' wel erg dicht bij komt.

1) Dr. H.A.V.M. van Stekelenburg, *Landverhuizing als regionaal verschijnsel* (Tilburg, 1991), bladzijde 95, noot 46.

2) Cornelis is volgens zijn geboorte akte van het vrouwelijk geslacht.

3) zie deel IV over Godthardt.

4) Green Bay Press Gazette, donderdag, 29 juli 1948, bladzij 25.

Meer weten?

Bernardine Jagodzinski - Kempfen, *The Coming The Going* (Rudolph, Wisconsin, 2018)